

СТАНОВИЩЕ

от д-р Майя Димитрова Кузова,

доцент в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор' в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма: *История на българския книжовен език*

Автор: Маргарита Бранимирова Гергинова

Тема: „Стилови и жанрови модели на надгробното слово, некролога и епитафията през Възраждането (от втората четвърт на XIX век до Освобождението)“

Научен ръководител: проф. д-р Гургана Кирилова Дачева, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по славянски филологии, катедра „Български език“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед РД-38-334/15.07.2021 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (СУ) съм определена за член на научното жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема **Стилови и жанрови модели на надгробното слово, некролога и епитафията през Възраждането (от втората четвърт на XIX век до Освобождението)** за придобиване на образователната и научна степен 'доктор' в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма *История на българския книжовен език*.

Автор на дисертационния труд е Маргарита Бранимирова Гергинова – редовен докторант към катедра „Български език“ на ФСлФ.

Представеният от Маргарита Гергинова комплект материали е в съответствие с Чл.22 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ и включва: **автобиография** в европейски формат; **дисертационен труд**; **автореферат**; **научни публикации** по темата на дисертацията; **заповеди** за зачисляване и за отчисляване с право на защита.

Маргарита Гергинова е възпитаник на СУ: магистър по лингвистика, бакалавър (*Българска филология*). Работила е като икономически журналист (новинар и анализатор); помощник-редактор на телевизионни продукции; преводач-редактор на рекламни материали за туризма (Венеция, Италия); дългогодишен отговорен редактор в Информационна агенция БГНЕС; сценарист за Travel TV. Владее или свободно използва 4 чужди езика.

Участвала е в национални и международни научни конференции, автор е на 10 публикации (една в съавторство). Част е от екипа на проект за млади учени и постдокторанти (в ход от 2021) и на мащабен проект „Медиите, образованието и политиката – национални и европейски измерения на езиковата култура в публичната реч“, стартирал през 2018.

Очевидни са организационните качества на Маргарита Гергинова, нейната креативност, организираност и мобилност, усетът за *момент – детайл – идея – стратегия*, комуникативността и уменията за справяне с напрежение и строги срокове.

2. Актуалност на тематиката

Предложената тема несъмнено е чувствителна – стара (колкото човека), вечна и в същото време деликатна, плашеща. Т.е. избягвана. Едновременно интригуваща и забулена в недоизказаност, нерядко премълчавана или откровено табуирана. Това прави всяко посягане към нея актуално, защото истината е че всичко, свързано със смъртта е голямо и важно. Затова – респект към докторантката, първо, за смелия научен интерес, за времето, душевните усилия и куража да се потопи в една реална тъмнина.

Маргарита Гергинова се е заела да проследи в широк културен и исторически контекст „живота“ на некролозите, известията за смърт и епитафиите; да проучи текстовете им в периода на българското Възраждане. Утешително-любопитни са заявените още в Увода техни особени послания. Освен че удобно запознават с болести, симптоми, лечебни практики (въвеждайки и новите думи, които ги назовават), те маркират напредничавост, приближават прогреса, внушават социални ценности, дават примери за подражание, отдават почит, обезсмъртяват. Всъщност възхваляват живота – и рационално, и емоционално. „Манипулативният“ им положителен облик (с. 6) разбира се произтича от вкуса на епохата – търсенето на идеали и възвишени личности, които ги възпяват. Очертаният предмет на изследване е слабо проучен в езиков аспект, което определя научната ценност на работата. Като конкретна цел е заявено установяване на моделността и определяне на жанровете, стилови, лингвистични характеристики на събирателно наричаните тук „поминални текстове“.

3 - 4. Познаване на проблема и методика на изследването

Докторантката свободно се ориентира в проблематиката на предприетото изследване, което се разгръща постъпателно. Уводът има очакваните съставки и е плавен подстъп към темата, въвежда обектите на анализ и подходите към тях, уговаря търсената цялост на гледните точки (лингвистична, социологическа, историческа, културологична), което предполага натрупване на информация, даваща правдоподобна представа за всичко ценно за тогавашното общество.

Същинските научни съображения са организирани в три части. Първата е теоретичната рамка, изяснява се терминът „жанр“ – съдържателно и като отнесеност към форма и езикови характеристики. Обговаря се динамиката му, етнографските, социални и ситуативни обвързаности, ситуирането му в полето на функционалната лингвистика, включването му в контекста на културата като разпознаваем продукт, варирането му като вид текст или като вид (гъвкава) реч, проекция на ситуацията. Обзорът завършва с акцент върху некрожанровете, концепцията на табуто, евфемизмите и дисфемизмите на страха и смъртта. Втората част проследява възникването, функционирането, еволюцията, структурирането и различния статут на специфичните образци в Англия, Франция, Русия, България. Установяват се техните дискурсивни стратегии. Разгърната е хипотезата, че българският образ на поминални текстове има за първообразец английския. Третата част е посветена на лингвистичните и стиловите анализи по компоненти и нива (фонетично, морфологично, синтактично, лексикално). Заключениеето обобщава хода и резултатите на изследването през основни изводни постановки.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Структурата на дисертацията следва естествената логика за представяне на проблемите. Анализите са основани на удачно подбран представителен материал. Прави впечатление богатството на ексцерпирани факти – от дигитални архиви на британски, френски, руски, български периодични издания. На структурен анализ са подложени 366 текста, на лингвостилистичен – 1632 примера. Подобен внушителен корпус осигурява надеждност на изводите. Приложенията допълват и щедро онагледяват изследването.

Приветствам приносните моменти: новия акцент върху езиковия облик (и в съпоставителен план) на текстовете от некрожанра; комплекса функции (информативна, експресивна, апелативна и манипулативна), свидетелстващи за функционалната им свръхнатовареност; удостоверения английски модел като образец за българските текстове; вписването на жанра в развойните езикови процеси по нива.

Работата е написана логично, няма композиционни диспропорции, четете се с лекота и няма потискащ послевкус. Докторантката познава и конкретните предизвикателства, и широкия им контекст, последователно преследва и постига целите си.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Част от представените публикации са по тематиката на дисертацията и маркират основните ѝ идеи, други са в областта на екстралингвистиката и емоционалната реч, разглеждат характерологични лексикални пластове в балкански и славянски контекст или засягат фундаментални проблеми на новобългарския книжовен език и типологията на езиковите модели през Възраждането.

Самият дисертационен труд – като изследователска рамка, методология, анализи, коментарни части и резултати – е успешен. Плагиатство не се открива.

7. Автореферат

Авторефератът съответства на конструктивните изисквания за формата и съдържателно отразява заявените изследователски амбиции. Адекватно е представено постигнатото от научната разработка, обективна е самооценката при посочване на приносните моменти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и съответния Правилник на СУ.

Докторантката безспорно притежава теоретични знания по заявената научна специалност, има и професионалните качества за самостоятелно провеждане на научно изследване.

След всичко казано давам своята **положителна оценка** за дисертационния труд, за автореферата, за постигнатите резултати и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Маргарита Бранимирова Гергинова в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (*История на българския книжовен език*).

23.09.2021 г.

Изготвил становището:
доц. д-р Майя Кузова